

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (toetuste tõstmine kohaliku omavalitsuse üksuste tulubaasi) eelnõu kooskõlastusringi märkuste tabel

Sotsiaalministeerium	
Kuna muudetakse kehtetuks SHS § 156 lõiked 3 ¹ –3 ³ , siis tuleb ka muud viited SHSis nendele sätetele ära muuta. Sellised viited on § 45 ² lõikes 3 (tuleks ka kehtetuks tunnistada) ja § 144 lõike 1 punktis 7 (tuleks jätta välja viide § 156 lõikele 3 ² , sättesse jääb vaid viide teenustele). Palun lisage eelnõusse ka nende sätete muudatused.	Arvestatud
Haridus- ja Teadusministeerium	
Ettepanek lisaks noorsootöö seaduse §15 ¹ tunnistada kehtetuks ka noorsootöö seaduse §15 ² .	Arvestatud
Kultuuriministeerium	
<p>Esitame ühe ettepaneku, mida palume võimalusel kaaluda. Seletuskirja kohaselt tõstetakse eelnõuga kavandatavate muudatustega riigieelarves ette nähtud toetused (põhihariduse andmiseks antud toetused (v.a õpetaja tööjõukulude toetus ja kultuurirahits), <i>huvitegevuse ja -hariduse toetus</i>, õpilaskodu toetus, suure hooldus- ja abivajadusega lapsele abi osutamise toetus ja kohalike teede hoiu toetus) kohaliku omavalitsuse üksuste (edaspidi KOV) tulubaasi ehk jaotatakse läbi nende tulumaksu ja tasandusfondi laekumise suurendamise.</p> <p>Seoses noortevaldkonna seaduse eelnõu valmimise edasilükkumisega 2028. aastasse teeme ettepaneku huvihariduse jätkusuutlikkuse tagamiseks tõsta riiklik huvihariduse ja huvitegevuse toetus KOV tulubaasi peale noortevaldkonna seaduse eelnõu valmimist või koos sellega.</p> <p>Nimetatud eelnõus on kavas täpsemalt sätestada KOV-ide kohustused ja selged nõuded huvihariduse ja huvitegevuse korraldamiseks. Huviharidus ja -tegevus on otseselt seotud kultuuri ja spordi erialade järelkasvuga ning Eesti inimarengu aruande (2026) kohaselt on tegemist olulise noorte riskikäitumist vähendava ja heaolu parandava valdkonnaga. Leiame, et ilma noortevaldkonna seadusest tulenevate selgete kohustusteta ei ole KOV vastutus valdkondade korraldamisel piisavalt selge. Samuti võib KOV-idel tekkida kooskõlastamisele esitatud seaduse vastuvõtmisel ja valdkonna korraldamise kohustuse tekkimisel 2028. aastal ootus lisa eelarveliste vahendite saamiseks riigilt. Sellega seoses võiks tänane huvitegevuse- ja huvihariduse riiklik toetus jätkuda kuni noortevaldkonna seaduse eelnõu valmimiseni ning olla seetõttu tulubaasi liikumise viivitusega.</p>	<p>Selgitus</p> <p>Huvitegevuse ja -hariduse toetus, mis loodi mahus 14,25 mln eurot, on tänaseks kahe kärpe tulemusena vähenenud 9,25 mln eurole ning on kahanenud KOV-de vastava valdkonna kogukuludest 4%-le. Nõustume, et huvitegevuse ja -hariduse toetuse loomine 2017. aastal on mõjutanud positiivselt valdkonna rahastamist ja arengut. Siiski on asjaolu, et seda juba varem ei ole KOV tulubaasi ümber tõstetud, mõjutanud edaspidiselt negatiivselt valdkonna arengut, ning see negatiivne mõju kasvaks järgnevatel aastatel.</p> <p>Erinevalt huvitegevuse ja -hariduse toetusest, mis on langenud 1/3 võrra nende aastate jooksul (reaalväärtuses on langus oluliselt suurem), on KOV enda panus valdkonda kasvanud 2018. aasta 92 mln eurolt 2025. aastaks 170 mln eurole ehk 1,9 korda.</p> <p>Peame valdkonna arengu tagamise huvides oluliseks selle rahastamise jätkusuutlikuks kujundamist ning ei nõustu, et seda oleks võimalik teha toetustega, mis jäävad aasta(kümne)teks samale tasemele või vähenevad ajal, kus inflatsioon ja keskmine palk on kasvanud hüppeliselt. Vaatamata toetusega juhtunule on just tänu KOV vastutusele valdkonna arengu tagamisel saavutatud valdkonna rahastamisel hüppeline tõus, mitte vastupidi.</p> <p>Kartus, et toetuste tulubaasi viimisel kaob valdkonnas 4% osas sihtotstarbelisus ja seetõttu väheneb raha kasutamine valdkonna huvides, ei ole põhjendatud, sest kui KOV-idel ei oleks</p>

	<p>tahet vastavat valdkonda tänases ulatuses rahastada, siis neil on olnud varem ja on ka edaspidi võimalus vähendada nende tänast omapanust ning neil ei ole vaja selleks ära oodata riigi toetuse mitte-sihtotstarbeliseks muutmist. KOV-id ei oleks suurendanud oma rahastust, kui nende eesmärk oleks seda olnud hoopis vähendada.</p> <p>Kui noortevaldkonna seadusega kujunevad KOV-de jaoks uued rahalist mõju kaasa toovad kohustused, tuleb sama eelnõuga ära lahendada, mille arvelt neid lisakulusid kaetakse. Me ei nõustu, et olemasolevaid toetusi saab kasutada põhjenduseks uute kohustuste seadmisel.</p>
Rahandusministeerium	
<p>Seletuskirja 7. osas „Seaduse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud“ on märgitud, et toetused antakse tulubaasi riigieelarve-neutraalselt 2027. aastal ehk täiendavaid tulusid või kulusid need kaasa ei too. Järgnevatel aastatel sõltub KOV-ide laekumine tulumaksu aastastest muutusest. Seega võib järeldada, et kuluneutraalsus kehtib ainult 2027 aasta kohta. Leiame, et kogu muudatus peaks olema kuluneutraalne (2027+ vaates), st et riigile ei lisanduks täiendavaid lisakulusid ka pikemas perspektiivis (tasandusfond). VTK raames materjalidega tutvudes oli arvutuste järgi 2028 ja 2029 aasta täiendav lisakulu summas 10,7 mln eurot. Palume rakendusmudeli loomisel sellega arvestada.</p>	<p>Selgitus</p> <p>Toetused tõstetakse eelnõu kohaselt omavalitsuse tulubaasi üle 2027. aastal eelarveneutraalselt, suurendades nendele laekuvat tulumaksu määra ja tasandusfondi. Käesoleva eelnõuga ei ole kavandatud muuta sellele järgnevate aastate osas kohaliku omavalitsuste tulumaksu määra või tasandusfondi mahtu.</p> <p>Käesoleva eelnõuga kavandatud tulubaasi ümber kujundamine on analoogne nii kõigile varasematele toetuste tulubaasi üle andmistele või KOV tulubaasi muudele muudatustele. Me ei pea põhiseaduspäraseks lähtuda KOV tulubaasi kujundamisel printsiibist, et nende tulubaas peaks jääma üldsummas kõigil järgnevatel aastatel samale tasemele (ning selle saavutamiseks vähendataks näiteks iga aasta KOV-idele minevat tulumaksu määra). Eesti Põhiseaduse paragrahvi 154 lõikest 1 tuleneb, et omavalitsuslike ülesannete rahastatus ei tohi sattuda tervikuna ebaproportsionaalselt suurde sõltuvusse riigi ühekordsetest rahaeraldistest, vaid peab peegeldama adekvaatselt üldist majanduslikku olukorda¹. Rahandussüsteem, millel tuginevad kohalike võimuorganite rahalised vahendid, peab olema piisavalt mitmekülgne ja paindlik, et pidada sammu neile pandud ülesannete täitmiseks tarvilike kulutuste tegeliku muutumisega².</p>
Eesti Linnade ja Valdade Liit	
<p>Eelnõu § 6 sätestab tulumaksuseaduse muutmise. Eelnõus on toodud KOV-idele tulumaksu laekumist määrava määraks 10,57% aga</p>	Arvestatud

¹ <https://pohiseadus.ee/sisu/3639>

² Euroopa kohaliku omavalitsuse harta artikkel 9 punkt 4 (<https://www.riigiteataja.ee/akt/13104622>).

seletuskirjas 10,58%. Palume eelnõu viia kooskõlla seletuskirjas toodud määraga 10,58%.	
Mitmed omavalitsused on väljendanud muret, et kavandatavad muudatused puudutavad kohaliku omavalitsuse üksustele antavate mitmete toetuste rahastamisallikate muutmist, kuid KOVide ülesandeid, õigusi ega kohustusi ei muudeta. Samas on tänaseks välja kujunenud olukord, kus üleantavad toetused katavad vaid osa neist kuludest, mida omavalitsused vastavate ülesannete täitmiseks teevad. Teisisõnu ületab KOVide tegelik rahastus nende teenuste osutamisel oluliselt riigipoolsete toetuste mahtu. Seetõttu on oluline, et KOVide rahastamise kujundamisel arvestataks eraldi kasvava kulurõnga valdkondades, kus kohustused on riiklikult määratud (näiteks haridusvaldkonnas tõhustatud ja eritoe rakendamisel).	Võtame teadmiseks
Teeme ettepaneku kaaluda PGSi muudatuseks, kus alles jäävad gümnaasiumi puudutavad toetusfondi komponendid juhtimiskulude, koolituskulude, õppevahendite ja koolitoidu kulude katteks oleks vabamalt kasutamiseks, st vähendada sihtotstarbelisi piiranguid.	Mitte arvestatud PGS muud muudatused, mis ei puuduta märgitud toetuste tulubaasi üle andmist, tuleks eelnevalt läbi arutada ja kokku leppida Haridus- ja Teadusministeeriumiga.
Ühtlasi palume Teie toetust ja kaasaabi täiendavate vahendite leidmiseks 2027. aasta riigieelarvest, et toetusfondi vahendite tõstmisel tulubaasi ei tekiks ühelgi kohalikul omavalitsusel negatiivset tulemit.	Arvestatud Esitame taotluse lisavahendite saamiseks.
Eesti Tantsuhuvihariduse Liit, Eesti Kunstikoolide Liit, Eesti Huvikoolide Liit, Eesti Erahuvikoolide Liit, Eesti Teadushuvihariduse Liit	
Kui riiklik huvihariduse ja huvitegevuse toetus suunata tulubaasi ilma sihtfinantseerimiskohustuseta, siis huvihariduse jaoks tähendaks selline muudatus suurt tagasilööki, sest riikliku lisarahastuse toel on loodud toimivad süsteemid paljudes KOV-des ja kui rahastus katkeks, siis laguneb ka loodu. Oluline on edendada korraga mõlemat, nii omavalitsuste autonoomiat kui ka huvihariduse kättesaadavust - seega tänane lahendus oleks riikliku huvihariduse ja huvitegevuse toetuse sihtotstarbeliseks jätmise, kuni jõustub uus valmiv noortevaldkonna seadus, milles kirjeldatakse ära kohalike omavalitsuste kohustused huvihariduse ja huvitegevuse tagamiseks.	Selgitame KOV-de rahastust muudatustega ei vähendata. Vt Kultuuriministeeriumi ettepanekule lisatud selgitust.
Eesti Puuetega Inimeste Koda	
Kehtestada riiklikud miinimumstandardid ja tugev järelevalvemehhanism, et tagada laste võrdne ligipääs haridusele ja tugiteenustele.	Selgitus Nõustume, et praegu olukordi, kus teenuse vajajad on liiga sageli jäetud abita või on neid eksitunud administratiivsetesse rituaalidesse, mille lõpptulemus ei ole abi siiski vajalikult taganud. HTMi loodavas kaasava hariduse standardis määratletakse praktiliste näidete

	<p>varal osapooltele kehtivast regulatsioonist tulenevad õigustatud ootused ja kohustused, mis aitaksid erimeelsusi ennetada ja lahendada ning kirjeldatakse ka protsessiskeem, mil viisil peaks tegutsema lapsevanem, kui tema lapse toevajadusele ei vastata asjakohaste meetmetega haridusasutuses. Selle loomisesse kaasatakse ka EPIK.</p>
<p>HEV õpilaste rahastamine peab toimuma nii, et arvesse võetakse klassikomplekte (ka vähendatud mahus) terviklikult, mitte üksnes õpilasepõhise pearaha alusel. Arvestama peab tegeliku ressursivajadusega, sh sellega, palju tugipersonali, sh õpetaja abisid, tugiisikuid või viipekeeletõlke vaja on ning milline on vajadus kohandatud õppevahendite ja –keskkonna järele.</p>	<p>Selgitus</p> <p>Ettepanek on sisuliselt mõistetav, kuid on keeruline asuda seisukohale, et see aitaks vajaliku õppekorralduse tagamisele senisest paremini kaasa. Klasside suurused on EHIS järgi äärmiselt varieeruvad, praktikas ei ole harvad juhud, kus koolivälise nõustamismeeskonna soovitatud õpe väikeklassis on juba nn tavaklassi suurust arvestades tagatud. Klassideüleste õpperühmade moodustamine on levinud, samuti ajutiselt või osajaliselt kas väiksemas õpperühmas või ühele õpilasele keskendunud õppe korraldamine. Klass on seepärast ajas muutuv formaalne üksus, mis ei sobi standardiseeritud toetuse arvestuse aluseks. Pigem tuleks eelistada lihtsamalt administreeritavaid ja enam õppekorralduslikku paindlikust soovivaid toetuse arvestamise mudeleid.</p>
<p>Määratleda selgelt teenuste vastutusjaotus, luua ühtne rahastusloogika ning tugevdada Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi koostööd.</p>	<p>Selgitus</p> <p>Hariduse ja sotsiaalvaldkonna eelarve vahel tekib eelnõuga suurem paindlikkus teenuste korraldamiseks ning ei ole edaspidi vaja seal KOV-il enam nii täpseid piire tõmmata.</p>
<p>Sätetada õigusaktis või selle rakendusaktides selged põhimõtted, mis tagavad erivajadustega laste võrdse ligipääsu huvitegevusele sõltumata elukohast. Selleks tuleb ette näha, et huvitegevuse rahastamisel arvestatakse erivajadustega lastega kaasnevat täiendavat kulusid (nt tugiisik, viipekeeletõlk, kohandatud tegevused) ning need kulud kaetakse sihtotstarbeliselt. Samuti on vajalik kehtestada miinimumstandardid või -nõuded teenuste kättesaadavusele, et vältida liigset varieeruvust kohalike omavalitsuste lõikes. EPIKoda peab kriitiliselt oluliseks, et rahastusmudel toetaks erivajadustega laste tegelikku osalemist, mitte ei jäta seda üksnes KOV otsustada.</p>	<p>Selgitus</p> <p>Nõustume EPIK arvamusel, et erivajadustega laste huvitegevuse võimalused on piiratud eelkõige selleks sobivate tegevuste puuduse tõttu ja see vajab täiendavat tähelepanu ja KOV-ide vastavat juhendamist. Huvitegevuse ja -hariduse toetuse osa erivajadustega laste huvitegevuse rahastamisel on väike ehk 5–8 eurot lapse kohta kuus ja seda probleemi ei lahenda. Eelnõuga parandatakse huvitegevuse rahastamise võimalusi KOV-ides.</p>
<p>Luua selge ja siduv KOV-ide vaheline rahastusmudel, mis tagab teenuste katkematuse sõltumata lapse elukohast.</p>	<p>Selgitus</p> <p>KOV peab tagama oma põhikooliealistele lastele õppimise võimalused lähtuvalt laste vajadustest, sh HEV lastele. Seejuures tasuvad</p>

	KOV-id teises üksuses koolis käivate laste eest ning see antud eelnõuga ei muutu.
--	---